

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Delavstvo in reforme

Sobotno in nedeljsko dnevno časopisje je poročalo, da bo vlada na dan obletnice sporazuma med g. Cvetkovičem in g. dr. Mačkom, t. j. dne 26. avgusta 1940 objavila razne uredbe, ki naj bodo nekake reforme za gospodarsko in socialno življenje.

Te reforme bodo sicer priznavale zasebni kapital, toda postavljen bo pod nadzorstvo. Gospodarstvo bodo upravljali v skladu s koristniskupnosti in narodne celote. Zato bi imela država pod stroгим nadzorstvom razne panoge gospodarstva in sama usmerjala proizvodnjo in sicer tako, da bo koristila delavstvu.

Tudi vprašanju pobijanja draginje posveča vlada veliko pozornost, ureditvi lastništva Narodne banke. Vlada bo izdala finančne ukrepe, ki se bodo nanašali na javna dela. Vlada pripravlja tudi uredbo o nadzorstvu nad uvozom.

Prav tako se pripravljajo na polju socialne politike velike izpremembe. Gre namreč za vprašanje SUZORA, za uredbo o najnižjih minimalnih mezdah, dalje proučuje vlada ureditev odnosa med kapitalom in delom. Na tem področju bo baje treba urediti tudi vprašanje organizacije delavstva.

K tem predstojecim reformam moramo reči samo to, da so potrebne. Toda če naj ne delijo usode že dosedanjih reform n. pr. pobijanje draginje, morajo biti izvedene tako, da bodo v skladu z resničnostjo. Enkrat mora tudi naredbodačoča oblast prenehati z namišljeno realnostjo, t. j., da hočejo prikazati stvari in položaj tako kot si nekdo predstavlja v svojih možganih, ne pa tako kot je res.

Kar se tiče delavstva, morajo odločujoči činitelji v državi upoštevati, da živi delavstvo v izredno težkem položaju. Življenjske potreščine, katere potrebuje delavstvo za svoje preživljanje, so poskočile v svoji ceni najmanj za 50%. Delavstvo mora računati s tem dejstvom, ne s kakimi statistikami. Kdor se sklicuje na statistiko, naj pripravi tudi potreščine po tej ceni.

Poleg tega morajo ti faktorji računati s še enim dejstvom. Statistika OUZD v Ljubljani dokazuje, da ni dosegla sedanje povprečne minimalne mezde one iz leta 1930. Če je že takrat delavstvo težko živelo, je sploh nezamisljivo, da more sedaj sploh živeti. Tako gospodarsko stanje je nevzdržno. Če kdo apelira na ljubezen delavstva, naj upošteva, da gre ljubezen sko-

zi želodec, da se izrazimo s znanim pregovorom.

Da se bo dvignil vsaj nekoliko v splošnem življenjski nivo delavstva, mora biti določena osnovna minimalna mezda najmanj 4 din na uro. Če bo nižja, bo to vprašanje rešeno polovičarsko.

Ker pišejo listi v zvezi k predstojecim reformam tudi o javnih delih, opozarjamo na veliko krivico, ki se godi delavstvu že leta in leta. V mislih imamo tisto uredbo, ki določa, da so delavci, ki so zaposleni pri delih, katera so fundirana s sredstvi raznih javnih skladov, zavarovani le za primer nezgode, ne pa tudi za primer bolezn, starosti in onemoglosti. S to uredbo se godi delavstvu velika krivica, na drugi strani pa meče zelo slabo luč na socialno delovanje države. Država bi morala biti v tem pogledu za zgled in merilo. Je pa ravno nasprotno. Zaradi tega mora biti omenjena uredba ta-

koj ukinjena. Enako morajo biti ukinjene vse uredbe in predpisi, s katerimi se delavstvo izvzema iz obstoječe socialne zakonodaje. Država mora dati delavstvu kvečjemu boljše, ne pa slabših delovnih pogojev.

Hkoncu opozarjamo še na eno veliko rano našega državnega življenja. Socialna zakonodaja in naredbe, ki naj bi bile v korist delavstvu in ostalim delovnim slojem, imajo to napako, da se ne izvršujejo odtodno da se z njimi izkoristijo razni spekulanti (naredba o pobijanju draginje!) na škodo tistih, ki naj bi bili zaščiteni.

Če hoče država izvršiti svojo nalogo, rešiti svoj ugled in ustvariti zaupanje državljanov do sebe, se morajo zakoni in naredbe brezpogojno izvrševati, najmanj pa v taki meri kot se izvršujejo napram delavstvu. Upamo, da ne bodo te vrstice glas vpijočega v puščavi.

Naš čas in naše naloge

„Žuljave roke, sklenite se!“

V »Delavski pravici« berem vsak tedne nešteto besed in misli o »novem času«, neprestano govorimo o »novem redu«, ki bi ga morali ustvarjati, in mnogo pišemo o »naših nalogah« v prihodnjih dneh, ki jih bomo morali prevzeti in izvršiti. — Vse to je resnica! Nov čas se bliža, morda se niti prav ne zavedamo, kako hitro in kako naravnost usodno važni so dnevi, ki jih z več ali manj nepotrebnim besedičenjem zapravljamo. Mislim, da bom zadel precej v živo, če zapišem, da smo slovenski krščanski socialisti veliki pri besedah — večkrat pa zelo majhni v dejanjih! Kar smo storili doslej, je malenkost pred nalogami in dolžnostmi v prihodnosti.

Najprej — mnogo smo poskušali, mnogo organizirali, vendar nam je nečesa silno manjkalo: smisla, da bi povezali namreč vsa svoja organizirana telesa v skupnost, ki bi imela en sam cilj: vsestransko pripravljane na nov red, ustvarjanje novega reda, dviganje razredne zavesti, izgraditev resnično slovenske proletarske kulture, kar naj bi vse vodilo do uresničenja resnične in čimbolj samorasle slovenske proletarske skupnosti. Slovenski krščanski socialisti smo imeli od vsega začetka najvažnejšo nalogo, kajti najbolj smo se lahko približali duši slovenskega proletarca in jo z vso silo zajeli. Zato so bile naše vrste bolj odporne od vrst katere koli delavske organizacije. Vendar smo zaostajali za nalogami. Ustvaritev slovenske proletarske skupnosti nam čisto ni bila dovolj blizu in jasen program. Kar smo zamudili v prejšnjih dneh, je treba začeti že danes popravljati in obenem graditi po načrtu, ki mora biti naša, kakor je čisto zapisal tov. S. Zumer, »magna charta«, a tudi naša, v smislu sistematičnega dela prava »petletka«. Torej: program in delovni načrt obenem.

Na zadnjem občnem zboru JSZ je stavil tov. Fajfar predlog, da se JSZ preimenuje v »Slovensko delavsko zvezo« in v tem smislu tudi preuredi svoja pravila. V tem predlogu, ki so ga vsi delegati navdušeno pozdravili, je obsežno mnogo več, kakor samo sprememba naslova.

Nastaja namreč nujna potreba, da se JSZ, zvesta svojemu programu, ki ga ji je dal njen ustanovitelj dr. Jan. Ev. Krek, danes, ko bje skoraj že dvanajsta ura, zave, da mora zgraditi slovensko proletarsko skupnost. Te skupnosti po zaslugi večine delavskih organizacij doslej nismo imeli. Vse preveč smo na vseh koncih in krajih poudarjali svetovnonazorske razlike, ki smo jim tu in tam dodali politične praske. Poudarjali smo tisto, kar nas je umetno ločilo, in pozabljali na vse, kar nas je naravno in logično družilo. Le pri borbi za kruh so nastopili trenutki, ko je bitna in najgloblja stran te proletarske skupnosti nehote in iz sile razmer porojena prišla do izraza in moči. To je bila skupna borba za kruh, za pravico proletarskega razreda. Teda smo za hip vsi nemi obstali in se čudili nezlomljivi moči takšne skupnosti. Neorganizirana, brez pravil in odbornikov je zmagovala in visoko dvigala v nas vseh našo proletarsko zavest in silo!

Krek in njegovi zvesti, ki so ustanavljali JSZ, so mislili na takšno delavsko, proletarsko skupnost. JSZ bi morala biti od vsega začetka le prvo jedro, ki bi zbrala najboljše od vseh in ki bi z njimi ponesla zastavo slovenske proletarske skupnosti med vse slovenske proletarce in jih združila v eno samo nezlomljivo telo, ki bi se povsod hotelo in moralo udeleževati, ker bi ga naloge in dolžnosti, ki bi jih takšna skupnost nosila, k temu prisilile. Tako pa tarnamo skoraj nad

vsem, pa se še ne zavedamo dovolj, da smo marsičesa sami precej krivi, ker se nismo dovolj hitro znašli.

Čas, ki prihaja, zahteva neizprosno, da začnemo skupnost slovenskega proletariata ustvarjati! Za takšno dolžnost je pa nujno potrebno, da odri-nemo s pravilnim razumevanjem na stran vse tisto, kar nas je doslej ločilo, in da kot izkušeni borci začnemo zbirati ves slovenski proletarijat v trdno, samoraslo in nezlomljivo celoto. Ko sem govoril po našem občnem zboru z nekim našim prijateljem in sodelavcem, mi je rekel, da je trdno prepričan, da je le boj za kruh, razredna zavest lahko edina najbolj trdna in najmočnejša osnova gibanja, ki hoče biti resnično samoraslo in nezlomljivo. Proletarska, razredna zavest in vsem proletarcem skupen boj za pravico mora postati osnova naši slovenski proletarski skupnosti.

Brez dvoma — pozabiti ne smemo in ne moremo na vse druge stvari, vendar moramo poudariti, da znamo in hočemo ločiti strogo med skupnim in zgolj osebnim. Kdo mi bo morda očital, da zametujem versko vprašanje, da pozabljam na narodno vprašanje. Mislim, da čisto upravičeno rečem: Katoličane (kakor tudi kogarkoli drugega) bo ta slovenska proletarska skupnost, ki bo rastla iz nujnosti, spoštovala in cenila le toliko, kolikor bodo za to skupnost žrtvovali in storili. Kar se pa tiče narodnega vprašanja, mislim, da bo slovenska proletarska skupnost lahko z vso svojo življenjsko sposobnostjo in razumevanjem narodnih potreb le odlično v pozitivnem smislu udeleževala v narodnem življenju, rasti in borbi. Celo o tem sem prepričan, da bi bila Slovencem prihranjena marsikatera težka ura in marsikakšno gorje, ko bi slovenski proletarci, združeni v svoji proletarski skupnosti že doslej nastopali v narodnem življenju in boju.

Iz te slovenske proletarske skupnosti izhajajo potem vse velike naloge in dolžnosti, ki jih mora izpolnjevati na vseh področjih življenja v polni meri. Sem spadajo, če omenim samo najvažnejše: strokovna borba in izobrazba slovenskega proletariata, kulturno ustvarjanje, izgraditev in vodstvo socialnih, delavskih zavodov in teles, mladinski problem, telesna vzgoja in vse ostalo.

Brez dvoma bo tudi imela izgraditev takšne slovenske proletarske skupnosti svoje velike nasprotnike in težave, ki jih ji bodo prav ti in vsi sovražniki proletariata zastavljali. Marsikdo, ki je danes pod krinko »strokovnosti« izrabljaj proletarijat v svoje osebne in skupinske namene, se bo z vso silo uprl temu stremljenju. Z vseh strani bodo padali očitki; o tem sem trdno prepričan jaz, kakor vsi ostali, ki ste stali doslej v boju in ki potrebo takšnega velikega dela spoznavate. — Najbolj se bo pa upiral in boril proti novemu gibanju združevanja proletarskih sil kapital. Vsi smo lahko prepričani, da bo uporabil vse, kar mu bo na razpolago, da bi zavrl in zaustavil val, ki se zbira v veletok!

Vendar morajo vsi ti dobro vedeti, da skupnost slovenskega proletariata ne pomenja le neke organizirane sile (ki je dejansko še nikjer ni), temveč da tudi obenem pomenja nezlomljivo duhovno silo, ki pa danes že obstaja, ki vedno bolj raste, ki zmaga in sili vedno bolj na plan, v življenje in v vse proletarsko udeleževanje!

Brez dvoma je treba zarisati pot v tem smislu še na vseh drugih področjih. Mnogokje še bolj obširno in po-

(Nadaljevanje na 2. strani.)

drobno, kakor sem skušal to v tem osnovnem in splošnem pogledu. Tu morajo na delo vsi, ki čutijo potrebo v tem smislu, predvsem pa vsi strokovničarji, ki že leta in leta stoje sredi boja in dela in ki potrebo slovenske proletarske skupnosti najbolj občutijo. Svoje mesto udejstvovanja in sodelovanja mora najti tudi naša inteligenca, posebno mlajša, ki je potreba in položaj slovenskega proletarca še najbolj doumela in spoznala. Predvsem je pa potrebno eno: **mno-go dela!** Besede ne bodo dosti pomagale. Vse slovenske proletarce je treba združiti! Za takšno veliko delo je pa mogoče najti pot le v borbi, dviga-

nju proletarske zavesti in v dejavnosti slovenskega proletariata in vsakega njegovega člana.

Vsi člani in prijatelji JSZ so pa v prvi vrsti poklicani, da misel, ki so ji dali z burnim odobravanjem izražajo na letošnjem občnem zboru, ko so sprejeli predlog o preimenovanju in preureditvi JSZ, ponese med vse svoje sodelavce in sodelavke, da z mislijo skupnosti vseh slovenskih proletarcev prepojijo vsakega slovenskega proletarca in se tako odzovejo načelu, ki ga je postavil pri Slovencih prvi dr. J. Ev. Krek, ko je zaklical: »Žuljave roke, sklenite se!«

Musek K. Vitko.

Uredba o ureditvi službenega razmerja ob vpoklicu na orožne vaje

Dne 10. avgusta 1940 je stopila v veljavo zgorajšnja uredba. S to uredbo je urejeno službeno razmerje za primer, da je delojemalec vpoklican na kakršno koli vojaško službo razen na odslužitev stalnega kadrskega roka.

Vpoklic ne prekinja službenega razmerja

§ 1. uredba določa, da vpoklic v vojaško službo ne prekinja službenega razmerja in da mora službodajalec vpoklicanca po odpustu iz vojaške službe zopet nazaj sprejeti pod istimi pogoji, pod katerimi je delal pred vpoklicem, oziroma po pogojih, ki so bili dogovorjeni pred vpoklicem.

Ce so pa nastale v času vojaškega službovanja spremembe v službenem razmerju glede plače ali delovnega časa vseh drugih delojemalcev iste vrste pri službodajalcu, veljajo ti novi pogoji.

Po službenih pogodbah za gotovo dobo se podaljša službeno razmerje za čas, kolikor ga v trenutku službojemalčevega odhoda v vojaško službo še ni preteklo. N. pr.: Ce bi trajalo v času vpoklica službeno razmerje na podlagi službene pogodbe še pet mesecev, mora službodajalec vpoklicanega po izstopu iz vojaške službe zaposliti še pet mesecev.

Kdaj mora službojemalec priglasiti svojo zahtevo po zopetni zaposlitvi?

Pri službenih pogodbah, pri katerih znaša zakonski ali dogovorjeni odpovedni rok najmanj 14 dni, mora službojemalec priobčiti svojo zahtevo po zopetni zaposlitvi v 15 dneh, ko je bil odpuščen iz vojaške službe, oziroma ko se konča zdravljenje v bolnišnici in (po pristojni oblasti) odobreno bolovanje in okrevanje.

Službojemalec mora delo nastopiti osmi dan oziroma prvi delavnik po osmem dnevu po priobčitvi svoje zahteve službodajalcu. (Zadnje velja za primer, da bi bil osmi dan nedelja ali kak drug dan, v katerem ne bi obratoval prizadeti obrat.)

Ce je bil z zakonom ali s pogodbo določen daljši odpovedni rok kot 14 dni, je službojemalec dolžan v 8 dneh po odpustu iz vojaške službe odnoso, ko se konča zdravljenje in odobreno bolovanje in okrevanje, javiti delodajalcu, da je pripravljen nastopiti službo. Službo pa mora nastopiti v dveh dneh pri priobčitvi službodajalčevega poziva, vsekakor pa osmi dan oziroma prvi delavnik po osmem dnevu, ko je priobčil službodajalcu svoj zahtevek.

Odpovedni rok za namestnika.

Odpovedni rok za namestnika vpoklicane osebe znaša v smislu § 2. uredb 6 delavnih dni ne glede na dogovorjeni ali zakonsko določeni odpovedni rok. Ta odpovedni rok velja pa le tedaj, če je vpoklicanec prijavil svoj zahtevek po zopetni zaposlitvi in je službo tudi nastopil.

Kdo je izvet iz določil §§ 1. in 2. uredb?

Določila § 1. in 2. te uredbe ne veljajo za naslednje vpoklicance (§ 4.):

1. ki so bili zaposleni v podjetjih, v katerih je delo prenehalo;
2. ki so bili zaposleni v podjetjih, v katerih je delo popolnoma ustavljeno ali ustavljeno v samostojnem delu ali v delavnici podjetja kot celoti, kjer so delali;
3. ki so bili zaposleni pri delih, za katera izključno so bili najeti in ki so bila navezana na določen čas, pa je ta potekel;
4. ki so bili zaposleni pri delih, za katera so bili izključno najeti, ki pa so bila prej končana, preden se je delojemalec vrnil iz vojaške službe, službodajalec pa še ni pričel z delom iste

vrste, ko je službojemalec priobčil svoj zahtevek po ponovni zaposlitvi.

II. Ce prične službodajalec v enem letu po prestatku ali ustavitvi dela ponovno z istovrstnim delom, imajo službojemalci, ki so bili prej zaposleni, po odpustitvi iz vojaške službe prednostno pravico do zaposlitve pod enakimi pogoji. Morajo se pa prijaviti na delo do tedaj, ko se delo prične, najkasneje pa v 14 dneh od tedaj, ko se je delo začelo. Službodajalec mora imeti službojemalca v razvidu še šest tednov, če nima ob času prijave potrebe, da bi ga zaposlil.

III. Službodajalec je dolžan sprejeti službojemalce, ki se vračajo iz vojaške službe, nazaj v delo le v tolikem številu, kolikor ne presega števila službojemalcev iste vrste normalno zaposlenih pri službodajalcu v tem času. Za odpoved službe dosedanjim službojemalcem veljajo določila § 5. uredb.

IV. Ce službodajalec zviša število službojemalcev iste vrste po odhodu službojemalca iz vojaške službe in službojemalec zahteva zopetni sprejem na delo, je službodajalec dolžan sprejeti na delo pred vsem takega službojemalca.

V. Ce službodajalec ustavljeno podjetje, ki je prenehalo ali bilo ustavljeno, na drugem kraju ali obliki v treh mesecih obnovi, ne veljajo izjeme po točki 1. in 2. odstavek 1. tega paragrafa (§ 4. uredb).

VI. Ce bi službodajalec ne hotel nazaj sprejeti službojemalcev, ki se vračajo iz vojaške službe, in ki jih je dolžan sprejeti nazaj po določbah te uredbe, je odgovoren za odškodnino za ves čas, dokler se ne konča službeno razmerje po predpisih zakona o obratih.

Kaj pa, če se vrne službojemalec z zmanjšano delazmožnostjo? (§ 5. uredb).

Ce se vrne službojemalec iz vojaške službe z zmanjšano delazmožnostjo, da ne more opravljati svoje prejšnje službe, ima prednostno pravico do zaposlitve pri istem službodajalcu za dela, ki ustrezajo njegovi zmanjšani delazmožnosti. Mora se pa prijaviti svojem službodajalcu zaradi zaposlitve v roku šestih mesecev, ko je bil odpuščen iz vojaške službe odnoso iz bolovanja, zdravljenja v bolnišnici ali okrevanja.

Kaj je z odpovedjo, ki je bila izvršena pred vpoklicem? (§ 6. uredb.)

Ce je službojemalec, kateremu je bila služba odpovedana, vpoklican prej, predno je potekel odpovedni rok, odpoved ne velja. Izjemoma velja odpoved tedaj, če je delo v podjetju, kjer je bil zaposlen službojemalec, prenehalo ali bilo ustavljeno za najmanj en mesec, ako je delo prenehalo ali bilo ustavljeno najkasneje v enem mesecu od dneva odpovedi.

Službojemalcu, ki se je vrnil iz vojaške službe na delo, se služba en mesec nikakor ne more odpovedati. To določilo pa ne velja za primere, če je delo v tem času prenehalo ali bilo ustavljeno ali pa je bila službojemalcu služba že prej odpovedana, ker je bilo sklenjeno, da se delo ustavi ali pa preneha.

Določbe tega paragrafa se ne nanašajo na razvezo pogodbe po določbah § 239 obrtnega zakona, razen točke 9. odstavka 1. (ako je delavec bolan nad 4 tedne). Pripomba: § 239 obrtnega zakona obravnava razloge, zaradi katerih sme delodajalec odpustiti delojemalca brez odpovednega roka.

Posredovanje v primeru nesporazuma. (§ 7. uredb.)

Obe stranki smeta zahtevati, da naj upravno oblastvo prve stopnje posre-

Za vsakdanji kruh

Dandanes je vprašanju kruha najbolj pereče. Koliko je le brezposelnih delavcev, ki nimajo prav nobenega zaslužka, koliko je delavcev, kateri so sicer zaposleni, pa jim vsakodnevni zaslužek ni zadosten za potreben vsakdanji kruh. Med delovnimi sloji vlada veliko pomanjkanje. To človek če že ne čuti na lastni koži, prav lahko vidi, če le malo stopi v delavske domove. Draginja pa raste dan na dan, tako da z upravičenim strahom gleda naš delavec v bližnjo prihodnost.

Delavske strokovne organizacije se trudijo na vso moč, da organiziranim delavcem zboljšajo življenje s povišanjem plač. Mezdna gibanja so na dnevnem redu in komaj je eno zaključeno, že jih je zopet nekaj na vrsti. Čeprav je po uradnem indeksu dokazan porast draginje, vendar spremljajo vsako mezdno gibanje velike težave. Delodajalci se branijo na vse kriplje vsakemu povišanju plač in se mu izogibajo na vse načine. Enkrat doživimo, da je odšel ravnatelj na dopust ali na potovanje; če je ta navzoč, se zopet ne more dobiti šefa podjetja ali pa sklicati seje upravnega odbora podjetja itd. Tako se umetno zavlačujejo pogajanja in delavstvo je za povišek na plači prikrajsano za neko dobo. V zadnjem času smo doživeli celo primer, da se je mezdno gibanje hotelo proglasiti za politično in zopet drugič je padel očitek sabotaže.

Dandanes se prav veliko govori o različnih spremembah v državi. Na eni strani pritiska znana delavska organizacija na vse možne činitele, da se razpuste vse delavske strokovne organizacije in da ona postane obvezna in edina delavska organizacija v državi. Kakor da bi bil ves problem današnjih težkih dni v tem, da nekateri gospodje dobijo popolno pooblastilo za reševanje težkega socialnega vprašanja. Kaj ti gospodje kandidati znajo in morejo, bodisi po svoji notranji kvalifikaciji ali pa po spretnosti v današnji delavski borbi, to ve danes že vsak delavec. Že po svojem komaj petletnem javnem udejstvovanju so ti gospodje popolnoma zreli za odstranitev iz delavskih vrst, ne pa da se jim da kakršno koli pooblastilo za kak monopol v socialnem delavskem vprašanju.

Na drugi strani se današnje razmere razmotrivajo s popolnoma napačne stališča. Ugotavljajo, da je današnja družba bolna, da hira duhovno iz najrazličnejših nagibov; in zopet se veliko govori o enotnosti med slovenskim narodom. Veliko se govori o krivdi in o nosilcu te krivde, da ni potrebne enotnosti.

Toda danes je prvo vprašanje vsakdanjega kruha delovnemu človeku. Pomanjkanje dela, zmanjševanje delovnega časa in s tem tudi zmanjševanje zaslužka, oviranje delavskih borb za doseg poštenega kosa kruha, izrabljanje delavstva do skrajnosti in poniževanje delavstva — to so vzroki današnje gospodarske krize, ki postaja že tudi duhovna kriza slovenskega delovnega ljudstva. Ko bo delavec toliko zaslužil, da bo lahko živel sebe in skrbel, kot se spodobi, tudi za svojo družino, bodo odpadla vsa druga vprašanja, nad katerimi si belijo glave različni ljudje. To naj bo skrb vsakega človeka, ki se vrti v javna vprašanja. Vsako modrovanje preko tega vprašanja je iluzorno in odveč. Zato pa je danes prva in glavna dolžnost vsake oblasti, da podpre z

vso močjo stremljenje in napor slobodnih in neodvisnih delavskih organizacij, da se socialne razmere med našim delovnim ljudstvom izboljšajo. Le te organizacije, ki jih vzdržuje in vodi delavstvo samo, so pravi zastopniki delavstva, vsako drugo delo pa je škodljivo. Uspehi teh organizacij so uspehi delavstva. Ob last mora posvetiti vso pažnjo in porabiti tudi vso svojo moč, da vplivi raznih spekulantskih delodajalcev pri mezdni gibanjih ne pridejo v poštev, prav tako pa tudi vsaka izogibanja in oviranja. Ce se mezdno gibanje začne, kar je danes gotovo povsod tudi popolnoma upravičeno, mora oblast skrbeti, da se za delavstvo tudi uspešno konča. Le na ta način bo oblast v polni meri skrbela za potreben vsakdanji kruh delovnemu človeku. Prav tako pa mora oblast skrbeti, da ne bodo delodajalci iz spekulantskih in nepotrebnih ozirov odpuščali delavstva. Kjer koli pa v resnici manjka potrebnih surovin, mora oblast skrbeti, da se te čim prej dobijo, ker moramo vedeti, da vsem tem pojavom sledijo prazni želodci, ki so dvomljivi poroki srečne prihodnosti našega naroda. Z.S.

Več dela, pa manj obljub v časopisju!

Pred kratkim je bil v »Slovenskem domu« objavljen dopis, ki je izšel iz pisarne ZZD, o težkem položaju tekstilnega delavstva. Delavci proti članu sicer nimamo nič, vprašali bi pa samo, kje so sedaj obljube, ki jih je ZZD vedno dajala delavstvu, da namreč stori za delavstvo lahko vse, ker da ima za seboj oblast; prav tako pa tudi, da je le ona prava predstavica slovenskega delavstva. Mislimo, da je sedaj silno ugoden čas, da se te obljube uresničijo; posebno bi bilo tega veselo tekstilno delavstvo. Vse te jeremijade, ki so izšle iz pisarne ZZD, ne pomagajo prav nič. Spis pa ima videz, kakor da je samo ZZD tista delavska organizacija, ki se zanima za težki položaj tekstilnega delavstva. Na ljubo resnici moramo omeniti, da so ravno predstavniki drugih slobodnih organizacij pričeli akcijo za pomoč tekstilnemu delavstvu. — Bojimo se samo enega: Če boste, gospodje od ZZD, le preveč napadali tekstilne delodajalce oz. industrijo in tako svetlo kazali vso bedo in krivico, ki jo mora delavstvo prenašati posebno v tekstilni industriji, da boste postali prevratni elementi, okuženi z raznimi prekucniškimi idejami; mogoče vam bodo celo začeli očitati, da se bratite z marksizmom... Kar se pa tiče primanjkovanja bombaža pri nas, bi pa bilo dobro, da kot vsedržavna organizacija s svojim velikim vplivom uredite tudi to kočljivo vprašanje v središču naše države, kjer imate vso oporo. Gospodje, za resno strokovno delo niso samo resolucije na vsedržavnih konferencah, ampak je treba dela! In to bo tudi delavstvo zahtevalo. Časi obljub in resolucij so za nami. Toliko v pojasnilo! Tekstilni delavci.

Najmanj, kar moraš storiti za delavstvo, je, da točno vsak mesec plačaš članarino. Organizacija brez sredstev za borbo je le mrtvo telo brez življenja.

ne spadajo pod obrtni zakon, ako ni to vprašanje urejeno s posebnimi zakonskimi predpisi.

Važno za vpoklicance v letu 1939. (§ 9. uredb.)

Določbe te uredbe se bodo uporabljale tudi za vse tiste službojemalce, ki so se vrnili iz vojaške službe po 1. septembru 1939, če so zahtevali ali če v 14 dneh, potem ko stopi v veljavo ta uredba, zahtevajo, da bi bili zopet sprejeti v prejšnjo službo.

Prejemki za čas vršenja vojaške službe

Kar se tiče prejemkov za čas, ko vrši službojemalec vojaško službo, veljajo dosedanja določila.

Vse funkcionarje organizacij prosimo, da se natančno vpoznajo z določili te uredbe, da bomo mogli uspešno priskočiti članstvu na pomoč, če bo potreba.

Na kakšna službena razmerja se nanašajo določila te uredbe? (§ 8. uredb.)

Določbe te uredbe veljajo za službena razmerja službojemalcev, ki so zaposleni: pri privatnih osebah, pri podjetjih, ki spadajo pod obrtni zakon po določilih § 35, 1. odstavek, dalje tudi pri drugih podjetjih, ki sicer

Strokovna poročila

Mezdno gibanje v tovarni »Šešir« v Škofji Loki zaključeno

Ker draginja le noče nič popustiti in se cene celo še vedno dvigajo, je delavstvo tovarne »Šešir« v Škofji Loki po svoji skupini oblačilnega delavstva predložilo podjetju vlogo z zahtevo po zvišanju plač.

V torek 15. avgusta se je v tovarni vršila razprava. Podjetje sta zastopala predsednik upravnega sveta g. dr. Slokar in ravnatelj g. Kmetič. Za delavstvo sta bila navzoča zastopnika JSZ in ZZD ter vsi obratni zaupniki. G. dr. Slokar je izjavil, da podjetje upošteva sedanje razmere in da bo temu primerno tudi zvišalo delavske mezde. Mezde vsemu delavstvu se bodo s prvo plačilno periodo povišale v istem razmerju kot decembra 1939, in sicer za 0,55 din na uro, t. j. za 15%. Zastopniki delavstva so izjavo vzeli na znanje in sklenili, da bodo to sporočili delavstvu, ki bo odločilo, kako oz. v kakšni obliki se bo povišek razdelil.

Na vprašanje, kako bo podjetje plačevalo odškodnine po § 221 obrtnega zakona za orožne vaje, je g. dr. Slokar izjavil, da bo podjetje plačalo tudi druge orožne vaje, če bodo delavci na nje poklicani. Nato so obratni zaupniki stavili razen predloge in raz-

ložili želje delavstva glede ureditve nekaterih obratnih vprašanj. Posebno so želeli, da bi se naredile kopalnice in več korit za umivanje. Dobili so obljubo, da se bo to čimprej uredilo. Težava je le v tem, ker zelo primanjkuje prostora.

Ob zaključku je bilo še predlagano, naj bi se profesionistom primerno zvišale urne mezde. Zastopnik podjetja je dal izjavo, da bo to vprašanje obravnaval upravni svet.

V ponedeljek 19. avgusta se je vršilo po delu dobro obiskano delavsko zborovanje, na katerem so delavci vzeli na znanje poročilo o mezdni razpravi. Sklep zborovanja je bil, naj se povišek razdeli enakomerno na vse delavstvo. Poleg tega je bila izražena želja, naj bi dalo podjetje poleg tega najpotrebnejšim s številnimi otroki družinske doklade. To bi gotovo ne bila prevelika obremenitev za tako podjetje.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da je tokrat podjetje res razumelo čas in potrebe delavcev in v razmeroma kratkem času to vprašanje zadovoljivo uredilo.

Pojasnilo o razpravah v tovarni Remec & Co. na Duplici

Delovne razmere v tovarni Remec & Co. naj bi uredila kolektivna pogodba, ki je bila sklenjena meseca februarja 1936. S kolektivno pogodbo je bil urejen med drugim tudi mezdni sistem ter sprejemanje in odpuščanje delavstva. Razmere v tovarni so pa zahtevale vedno nova posredovanja za ureditev plač in drugih delovnih razmer. Od sklepa kolektivne pogodbe pa do danes je bilo podpisanih nič manj kot 25 dogovorov. Že tako veliko število dogovorov dokazuje, da delovne razmere v tovarni niso posebno zdrave.

Na željo podjetja je bilo v čl. 2 kolektivne pogodbe v točki 1. določeno, da se produktivno delo načelno plačuje z akordnimi mezdami.

V točki 4. pogodbe pa je bilo določeno, da se akordne postavke ne morejo znižati, kadar so bile tehnično pravilno določene, če je delavec zaradi svoje pridnosti in delovne sposobnosti dosegel višji zaslužek temeljne akordne osnove.

V čl. 4. točka 8. je bilo urjeno vprašanje, kako ravnati, če nastane potreba redukcije delavstva zaradi pomanjkanja dela v tovarni. Med drugim je bilo določeno, da se vsi taki odpusti kakor tudi brezplačni dopusti izvršijo sporazumno z obratnimi zaupniki.

Podjetje se ves čas ni držalo niti kolektivne pogodbe niti dogovorov. Zastopniki organizacij in delavski zaupniki so imeli zaradi tega stalne intervencije. Do sedaj so se taki spori še nekako reševali. V zadnjem času pa gre vodstvo podjetja kljubovalno preko vsega, kar je bilo dogovorjeno v kolektivni pogodbi in v tako številnih dogovorih.

Neupoštevanje kolektivne pogodbe in dogovorov se kaže zlasti v naslednjem:

1. V nekaterih oddelkih je podjetje ukinilo akord, da si je akordne postavke ugotavljali dve leti poseben oddelek pod strokovnim vodstvom. Značilno je pa to, da je podjetje ukinilo akordne postavke le v tistih oddelkih, ki so boljše zaslužili. V oddelkih, kjer je zaslužek slab in bi bile urne plače za delavstvo boljše, pa je akord obdržalo.

Ko je podjetje določalo za oddelke, v katerih je ukinilo akordne mezde, urne mezde, ni vzelo za podlago povprečne akordne zaslužke, ampak je določilo popolnoma svojevoljno urno mezdo, ki je za 20—40% nižja od sedanjega zaslužka.

2. Vodstvo odreja dopuste oz. brezplačne dopuste, ne da bi se prej posvetovalo z obratnimi zaupniki. V dopisu z dne 27. julija 1940 je pa uradno sporočilo zaupniškemu zboru, da ga bo smatralo za sovražnika podjetja in da bo podjetje tudi primerno postopalo proti zaupnikom, če bodo še dosledno proti liniji, ki jo je ubralo podjetje.

Nastane vprašanje, zakaj so, oziro-

ma zakaj morajo biti delavski zaupniki proti liniji podjetja? Linija podjetja se da slutiti iz razglasa z dne 20. 6. 1940, ki ga je podjetje naslovljeno na delavstvo v posebni brošuri. V tej brošuri ugotavlja podjetje, da je tempo dela v tovarni tako zelo podoben običajno tovarniško višino, da se iz njega drugi industriji že kar norčujejo. Zato mora delavstvo s tem dolgotrajnim tempom prenehati in dvigniti produkcijo. Od dviga produkcije bo odvisna tudi višina plače. Podjetje obljublja, da bo vestnim delavcem avtomatično, t. j. ne da bi morali že prej prositi, zvišalo plače. Podjetje je mnenja, da bi se mogla produkcija zvišati za najmanj 50%.

Da bi podjetje doseglo hitrejši tempo in zvišanje produkcije, še je pričelo posluževati naslednjih sredstev: Spremeniti hoče način dela in uvesti tekoči trak. S tem trakom hoče doseči prisilen tok dela. Mojstri pa imajo na-

logo, da ugotovijo zmogljivost delavcev in strojev. Podjetje upa, da bo s tem prisililo delavstvo ob zmanjšanem zaslužku do večje storitve.

Poudarjamo: ob zmanjšanem zaslužku! Kako določuje podjetje urne mezde v oddelkih, v katerih je ukinilo akord, smo že ugotovili. Kljub zelo reduciranim plačam pa zahteva isto storitev, ki naj bi se pa sedaj še zvišala, ko bo uveden tekoči trak.

Delavski zaupniki seveda ne morejo biti za tako linijo, še manj pa delavske strokovne organizacije. Vsi se dobro zavedajo, da hoče doseči podjetje s svojo linijo dvoje: Znižati plače ob zvišani produkciji in zrušiti delavsko zgradbo, ki si jo je delavstvo postavilo z velikim trudom in žrtvami. Kajti podjetje hoče imeti proste roke.

Kakšnih sredstev se podjetje poslužuje, da bi doseglo ta namen?

1. Hoče ustvariti s delavstvom spore in nezaupanje s tem, da daje nekaterim ob ukinitvi akorda pri istem delu in pri isti storitvi višje urne plače in še celo redne mesečne doklade.

2. Da podjetje samo brez sodelovanja zaupnikov določi, kateri so tisti pridni delavci, ki zaslužijo zvišanje plače.

3. Da stalno odklanja stike z delavskimi strokovnimi organizacijami. To sicer razumemo. Podjetje ima namreč zelo slabo vest. Ne le glede raznih novotarij, ki gredo skoraj izključno v breme delavstva, ampak tudi zaradi tega, ker prezira delavsko zakonodajo. Ne plačuje v redu zaslužka delavcem, ki so vpoklicani na orožne vaje, celo minimalnih mezd ne plačuje, da si je napravil g. ban pri teh izjemah samo zaradi trdke Remec & Co.

Skratka: **Vodstvo podjetja je napovedalo odkrit boj organiziranemu delavstvu.** Delavstvo ta boj sprejema, ker noče biti v položaju hlapcev.

Kaj je delavstvo ukrenilo proti tem nakanam podjetja?

Delavstvo vztraja pri svoji zahtevi, da se urejajo njegove zadeve sporazumno z njegovimi zastopniki. Da se razčisti to vprašanje, bodo zahtevale strokovne organizacije uradno obravnavo.

Za učinkovitejšo obrambo in borbo je delavstvo izvolilo **medstrokovni svet**. S tem je ustvarilo enotnost fronte cele tovarne. Medstrokovni svet je prevzel vodstvo vseh akcij in mora delavstvo brezpogojno izvrševati njegove odredbe.

Dolžnost delavstva je, da ustvari trdno disciplino in da si ne pusti vzeti medsebojnega zaupanja. Prav tako mora vestno izpolnjevati svoje dolžnosti do strokovnih organizacij.

Pod temi pogoji bo delavstvo nepremagljivo in bo zmagovito doseglo to od vodstva tovarne vsiljeno borbo.

Do naših krajev

Domžale

V nedeljo 25. avgusta se bo vršil ob 8 dopoldne v prostorih Društvenega doma v Domžalah **članski sestanek** vsega članstva naše strokovne skupine oblačilnega delavstva. Ker že dalj časa nismo imeli sestanka, prosimo vse tovariše in tovarišice, da se ga polnoštevilno udeležijo. Prišel bo tudi zastopnik centrale.

Duplica

Pretekli mesec je umrl naš član **Al. Hribar**. Služil je svoj vojaški rok pri mornarici v Šibeniku ter se je ob priliki potopitve rušilca »Ljubljane« hudo prehladil. Bil je v tamkajšnji bolnici do svoje prezgodnje smrti ter je ni mogel zapustiti kljub poteku svojega roka. — Bil je zvest in delaven član naše JSZ ter bi po vrnitvi z vojaške službe gotovo zavzel v organizaciji kako delovno mesto. Preštudiral je načela krščanskega socializma, zato je bil vnet bорец za nov družabni red. JSZ in članstvo bo Lojzeta ohranilo v živem spominu.

S 1. julijem je dal slovo svojim delavcem in članom JSZ tov. **Anton Cerar**. Bil je najstarejši delavec naše ga podjetja, star 71 let. Stopil je v zaslužni pokoj. Milo se mu je storilo, ko je dobil odlok od SUZOR-ja, da bo dobil za preživljanje svoje 3-članske družine 240 din na mesec. Najmanj 50 let je dajal svojo delovno silo v najem, da je pošteno vzgojil 7 otrok, ki so razen enega že vsi preskrbljeni, sedaj mu pa družba prizna le 240 din. Socialno bi bilo tudi od podjetja, da mu za dolgotrajno in zvesto delo prizna primerno odpravnino, zlasti še, ker je pri poravnavi zgubil

biralnik ne spraznujemo sproti. Kar se »spanja« tiče, si mislimo, mora biti »Sl. delavec« zelo vesel, toda kljub temu je naše »spanje«, da gre zelenim na živce, ker nam namreč ni potrebno, da bi se shajali samo v Delavski zbornici... Sobo so nam pa zares odpovedali in v njej so danes jugoslovci. Imeli smo jo samo za seje, toda kljub majhnemu prostoru pa ima ZZD sedaj tam notri tudi sestanke in občne zборе. V prostem času je pa tam notri tudi prirojčevalnica, s čemer pa nočemo reči, da reže in šiva v njej sedanji celjski dopisnik, ki je skoraj iz Sevnice. Pošto pa dobivamo skoraj vsi na privatni naslov. Če tedaj leži v nabiralniku kakšno pisanje od celjskega dopisnika po 14 dni, pa ni nobene škode.

Jurklošter

Umrl je naš dobri in priljubljeni tovariš **Ivan Zagar** v 30. letu starosti. Vsi smo ga imeli radi. V velikem številu smo se udeležili njegovega pogreba v nedeljo 18. avgusta. Zapustil je ženo in štiri otročičke, od katerih ima najmlajši komaj 6 tednov. Ubogi družinici izrekamo odkritosrčno sočutje, Ivana bomo pa ohranili v najlepšem spominu.

Trbovlje

Lastna hvala, cena mala! Dopisnik »Delavske politike« se zaradi mezdne gibanja rudarjev na široko razpisuje, kako so se socialisti borili za povišanje. Na ljubo rudarjem mu je treba povedati, da so rudarji dobili sedaj več, ker so socialisti na razpravi precej molčali. Če bi pa vsa leta po vojni na takih razpravah postavljali tako odločne zahteve, kakor so jih sedaj drugi, bi pa rudarji imeli gotovo višje plače nego jih imajo sedaj. Socialisti so rudarjem že pred razpravo v jamah pripovedovali, da bodo sedaj dobili 6—7% povišanja, in če bi bili sami pri razpravi, bi tudi bili s tem zadovoljni. Ker pa so bili na razpravi tudi drugi, se je ta povišek potegnil na 10%.

Stahovica

Lesno delavstvo v Stahovici je imelo dne 11. avgusta članski sestanek. Na sestanku se je predvsem obravnavalo položaj delavstva na žagi. Centralo je zastopal tov. Pestotnik. Razlagal nam je, kako mora delavstvo upoštevati strokovno organizacijo. Sestanek je bil precej dobro obiskan, vendar pa smo pogrešali precej tovarišev z žage, predvsem pa tistih, ki znajo na poseben način kritizirati in blatiti obratne zaupnike in druge funkcionarje, češ da vse nekam nepošteno in narobe vodijo. Njim, ki jim je vsaka zabava, luksuz in šport več, kakor pa sestanek, povemo, da se strašno motijo, če mislijo, da bo drug zanje posvečal vso pažnjo, sami pa bi blatili druge in zanemarjali svojo dolžnost. Na prihodnji sestanek pridimo pa vsi, kjer drug drugemu povemo, kje nas čevlji tišči!

Jesenice

V nedeljo 1. septembra ob 11 dopoldne bo v Bohinjski Bistrici članski sestanek. Tega sestanka se udeležijo tudi odborniki naše skupine, popoldne pa priredimo izlet k Bohinjskemu jezeru. Naše člane vabimo, da se temu izletu pridružijo, gremo z dopoldanskim vlakom z Jesenice.

Dovje-Mojstrana

Skupina kovinarjev JSZ na Jesenicah ima v nedeljo 25. t. m. članski sestanek v gostilni Potočnik na Belci. Sestanek bo ob 3 popoldne. Dnevni red je važen, zato naj nobenega člana, ki stanuje na Dovjem in v Mojstrani, ne manjka. Odbor.

Maribor

V nedeljo dne 25. avgusta 1940 bo ob 9 dopoldne v prostorih gostilne »Grmek« v Studencih **sestanek tekstilnega delavstva**. Posebno bo ta sestanek važen za delavstvo tovarne »Doktor in drug«. Draginske doklade, ki jih delavstvo prejema, nikakor ne odgovarjajo porastu draginje. Poleg tega se pa opaja v predilnici, da se stroji demontirajo. Proti vsemu temu moramo izpregovoriti z odločno besedo. Porast draginje, skrajšanje delovnega časa, vse to nas sili, da javnosti povemo svoje misli in zahteve. Zaradi tega naj pride vsak delavec na sestanek. Izgovor zaradi časa mora odpasti. Tisti, ki ne bo prišel na sestanek, se ga smatra, da je z obstoječim stanjem popolnoma zadovoljen. Na sestanku bo poročal tov. Kores iz Maribora.

Celje

Naša skupina priredi v nedeljo, dne 8. septembra **avtobusni izlet v Ptuj in na Ptujsko goro**. Nekaj sedežev je še na razpolago. Vabimo člane in članice, da se takoj prijavijo pri odbornikih ali zaupnikih.

Seja. V sredo 28. avgusta ob 7 zvečer bo seja skupine. Odborniki in zaupniki pridite točno!

Zanimivo. V Splitu oddaja nekdo večja mizarska dela. Med pogoji se od firme tudi zahteva potrdilo, ali so pomočniki organizirani, ali podjetnik izvaja kolektivno pogodbo, kar se vse šteje med prednosti. Ker neko mizarsko podjetje v Celju reflektira na razpisana dela in ker tudi v resnici izvaja točke kolektivne pogodbe, smo lahko izstavili zahtevano potrdilo. Nam se zdi popolnoma pravilno, da se pri razpisih javnih in zasebnih del zahteva tudi potrdilo o zavednosti delavstva in socialnosti delodajalca. To bi moralo postati obvezno, že sedaj pa vidimo iz povedanega, da koristi delavska organizacija tudi delodajalcu in da je nespametno boriti se proti njej. Za pomočnike in ostalo delavstvo pa je to še bolj važno.

Skrb. Zaradi nekega celjskega pisma v »Sloveniji« se je »Slovenski delavec« dotaknil tudi naše skupine. Spanje pravičnega da spimo, odpovedal se nam ni noben prostor in poštna na-

Razgledi

Veliki in odločilni spopad med Anglijo in Nemčijo se bojuje od 10. avgusta dalje. Angleško letalstvo se uporno bori z nemškimi letalskimi silami. Nemčija je dnevno napadala do sledj z do 2000 letali. Z obeh strani so prvi teden poročali, da so drug drugemu zbili do 600 letal. Tako Angleži kot Nemci so poročali, da so sami izgubili le po 70 do 80 letal. Angleži so v obrambi napadali tudi daleč v Nemčijo tovarne, skladišča in letališča. Ti napadi imajo za cilj, da se tako moč nemških napadov omejuje že z oslabitvijo sil doma. Angleška letala napadajo Nemčijo večinoma ponoči, ker imajo daljšo pot tja in nazaj ter so torej že na poti sem in tja izpostavljena večjim nevarnostim.

Kljub temu, da so bile že prvi teden bojev velike letalske sile z obeh strani v spopadu, vendar ogorčene borbe v zraku še niso dosegle vrhunca. So samo še predigra za odločilne spopade. V prvem delu ofenzive gre za to, da Nemci postanejo gospodarji ozračja nad Anglijo. Za odločitvijo v zraku bi morala slediti odločitev moči med pomorskimi silami. Kot tretji del se morajo potem pričeti transporti čet. Tako sodijo o nemških načrtih nevtalci.

Popolno blokado Anglije so proglasili Nemci. Z nemške strani pravijo, da je proglašenje popolne blokade vojaški ukrep, ki mora pospešiti končno zmago nad Anglijo. Nemčija hoče s popolno blokado prekiniti vsako zvezo Anglije z ostalim svetom.

Italijanski napadi imajo zaenkrat še vedno svoje težišče na angleško kolonijo Somalijo. Angleži so se pred italijanskimi napadi umaknili iz Somalije. Napad na Somalijo je samo del načrta za širši napad na Suez in na Egipt, od koder obvladajo Angleži vso pot iz Sredozemskega morja na Vzhod. Iz Sredozemskega morja ni bilo poročil o kakih spopadih.

Dvakrat so napadli Angleži pretečeni teden zgornjeitalijanska industrijska mesta. Letala so priletela preko francoskega in švicarskega ozemlja nad Italijo. Italija je ostro protestirala v Švici in Švica je morala dati zagotovila, da bo v bodoče na vsa sovražna letala otvorila ogenj.

Nasprotno napovedim, da se bodo nove meje Romunije napram Bolgariji in Madžarski hitro uredile, teko

pogajanja zelo počasi. Bolgari so na nasvet nekkih drugih držav svoje zahteve proti Romuniji povečali. Tako so pogajanja začela zastajati in se niso končala prvi teden kot so to napovedali nemški in italijanski listi. Med tem so se zastopniki obeh držav že ponovno sestali in pogajanja so v začetku tega tedna še trajala. Italija je med tem pričela podpirati tudi bolgarske stare želje, da dobe Bolgari izhod na Egejsko morje čez grško ozemlje. Zavlačevanje pogajanj med Bolgarijo in Romunijo je v zvezi s povečanjem splošne politične napetosti na Balkanu.

Madžarske zahteve so zelo velike pravijo v Romuniji. Po romunskih vestih zahteva Madžarska ozemlje, kjer biva nad 5 milijonov ljudi, med temi le 1 milijon Madžarov. Proti ugoditvi madžarskim zahtevam vodijo v Romuniji razni politični voditelji hudo borbo. Kmetijski voditelj Maniu je

izjavil, da se je bolje vojskovati, kakor pa ugoditi madžarskim zahtevam. Čimbolj se bodo zapletale politične razmere na Balkanu, tem bolj je pričakovati, da bo iskala Romunija prilike, da se upre razkosanju države. Pri tem bo iskala zaveznikov kjer koli jih dobi. Političnih struj je dovolj, tako da ima lahko pripravljene politične može za vse smeri kakršnih koli orientacij.

Grčija naj se spominja Češkoslovske, Poljske, Danske, Norveške, Belgije, Francije in njih usode, tako pišejo in nasvetujejo italijanski listi grški vladi, kadar bo v bližnji bodočnosti odločala o svoji politiki. Italija smatra sedanje razmerje napram Grčiji za zelo napeto. Italijanski listi dolže Grčijo, da daje Angliji priliko, da ruje proti miru na Balkanu; da daje skrivališča angleškim bojnim ladjam. Italija da ne bo dolgo trpela takega stanja na Balkanu. »Ako grški državniiki ne bodo priznali pravic Italije in Albanije, bodo morali občutiti posledice take svoje politike.« — Grčija je poklicala zelo mnogo vojakov za septemberske manevre.

Zapiski

Gonja proti »katoliškim kapitalistom? V 46. številki IV. letnika me vprašuje tako imenovani »tednik za slovensko dijaštvo« (zelo dvomim, da bi bila večina slovenskega dijaštva zadovoljna, da bi imela takšen »stanovski tednik«!) »Mi mladi borci«, če poznam kakšnega slovenskega katoliškega kapitalista, ki krivično ravna s svojimi delavci. To spraševanje ja zanimivo od dvojne strani. Najprej zahteva od mene tako rekoč, da po imenu navedem slovenske katoliške kapitaliste (ali se zavedajo gospodje okoli tega »dišnega« lističa kaj s tem zahtevajo; kakšna imena bi se vse razkrila v čudni in nič katoliški luči?) — torej nekakšno denunciacijo v tistem smislu, kakor razume denunciacijo zastareli kapitalistični svet. Vse to je čisto v smislu morale, ki jo poznajo pri listu »Mi mladi borci«. Dalje mi pa to spraševanje dokazuje, da gospodje (anonimni!) okoli lističa »Mi mladi borci« prav nič posebno dobro ne prebirajo »Delavske pravice« in da love v njej samo »krive vere«, »socializme« in podobne »grehe«. Še manj pa bero ostale delavske liste (in med njimi tudi »Slovenskega delavca«, v kolikor se more imenovati delavski list), kajti brez posebne težave bi zasledili že lahko mnogo imen, nešteto dokazov in brez števila glasov iz delavskih vrst. Obenem mi je to spraševanje največji dokaz, da ljudje okoli lističa »Mi mladi borci« nimajo nobenega stika z delovnim ljudstvom in razmerami, v katerih slovenski proletarijat živi. Za vse tiste, ki tega stika nimajo in ki so od slovenskega proletariata zelo daleč, je pa bolje, da o delavskih vprašanjih sploh ne govorijo, da se ne osramotijo. — Priporočam pa anonimnim gospodom okoli tako imenovanega »stanovskega tednika Mi mladi borci«, da si nekoliko natančneje ogledajo zadnje letnike »Delavske pravice«, če pa tega ne zmorejo, pa vsaj 33. številko »Delavske pravice« od 8. 8. t. l., kjer bodo v članku »Zgled kapitalistične brezobzirnosti« lahko marsikaj zvedeli.

Musek K. Vitko.

Zadružna tiskarna

Ljubljana, Tyrševa cesta 17, tel. 30-67

izvaja vsakovrstne tiskovine za organizacije in društva lepo, solidno in poceni v eno ali večbarvnem tisku

Delavci in orožne vaje

Dokler delavec ni bil v službi eno leto, ima pravico v primeru vpoklica na orožne vaje, zahtevati plačilo mezde za en teden in to za vsake orožne vaje posebej v smislu § 219. obrtnega zakona, podobno kot v primeru bolezni.

Kakor hitro je delavec že eno leto v službi, pri čemer je šteti tudi orožne vaje v trajanje službe, ima pravico zahtevati za čas orožnih vaj štiritedsko mezo v smislu § 221. obrtnega zakona, če je bil vsaj toliko časa na orožnih vajah.

Ker je bilo veliko delavcev klicanih večkrat na orožne vaje in je med enim in drugimi orožnimi vajami preteklo samo po nekaj tednov ali mesecev, je nastal spor, ali in koliko mora delodajalec delavcem plačati za druge in nadaljnje orožne vaje.

Ta spor je reševalo okrajno sodišče v Kranju v zadevi opr. št. P 697/39 in je stvar šla v vse tri inštanice. Vsaka inštanca je vprašanje rešila drugače, končno je pa obveljala ta-le rešitev:

Brez ozira kolikokrat gre delavec na orožne vaje in brez ozira kolikšen je presledek med enim in drugimi orožnimi vajami, mora delodajalec za vsake orožne vaje plačati delavcem štiritedsko mezo, če je bil delavec pred tistimi orožnimi vajami vsaj eno leto

pri njem v službi in če so orožne vaje trajale vsaj štiri tedne. Če so orožne vaje trajale manj časa, pa toliko manj. Če pa delavec ni bil še eno leto v službi, vendar vsaj 14 dni, mu pa gre enotedenska meza za vsake orožne vaje.

Delodajalec sme od mezde odbiti samo po 7 din dnevno za hrano, ki jo je vpoklicani delavec prejemal pri vojakihi. Če bi vpoklicani delavec v času orožnih vaj doma ne plačeval stanovanja (da je na primer stanovanje med tem časom odpovedal), mu sme delodajalec tudi za stanovanje pri vojakihi odtegniti primeren znesek. Če je pa stanarina za časa orožnih vaj prav tako tekla, mu pa ne sme iz tega naslova ničesar odtegniti.

Delavska zbornica je razposlala okrožnico o tem vprašanju, ki pa napačno razlaga zgoraj omenjeni sodbi opr. št. P 897/39, in sicer v škodo delavcev. Po mnenju Delavske zbornice gre delavcem manj, kot je pa odločilo sodišče. Velja seveda to, kar odloči sodišče in se le čudimo, da je Delavska zbornica mogla tako razlago razposlati, ko imajo v službi vendar jurista, ki je plačan tako kot kakšen sodnik kasacijskega sodišča in ko je Delavska zbornica baje zato tukaj, da varuje delavske interese.

Kakor vsako leto, bo Jugoslovanska str. zveza tudi letos izdala

Delavski koledar 1940

Vsebinska bo skrbno izbrana in pripravljena, tako da bo koledarček vsakemu delavcu neobhoden svetovalec. — Prosimo, pošljite pravočasno oglase za koledarček. Čim več čbo oglasov, tem cenejši in boljši bo koledarček!

Planina pri Rakeku

V nedeljo 25. avgusta 1940 bo ob 3 popoldne v gostilni Franca Komovca v Lazah sestanek lesnega delavstva. Na sestanku bo poročal zastopnik centrale JSZ iz Ljubljane. Zaradi visokega dviga draginje se bo na sestanku razpravljalo o povišanju delavskih plač in dajatvah, katere morajo delavci ki so klicani na orožne vaje, prejeti. Sestanek je zaradi tega zelo važen. Zato se naproša vse članstvo, da se ga polnoštevilno udeleži.

Bohinjska Bistrica

Tovariši delavci, zopet so dovoljeni članski sestanki. Potreben je tudi pri nas. Vršil se bo skupni sestanek lesnih in tovarniških delavcev v gostilni Minke Skuškovce v Bohinjski Bistrici dne 1. septembra ob 11. dopoldne. Tovariši z Jesenic vam bodo poročali o položaju v tovarni, zato naj se vsak kovinar zaveda, da je njegova dolžnost, da se sestanka udeleži. Vsak korak resnega gibanja je več vreden kot ducat načrtov! Vam lesnim delavcem pa en zgled: Na žagi Ivana Heinricharja je zaposlen slaboumni Maličev Karel, s plačo 2 din na uro. Draginja mu je pobrala že vse kovače, katere je prihranil od prej. Ker mora delati lačen, se je že večkrat od slabosti sesedel pri delu. Sredi med nami hira tovariš, ki si je služil kruh že v daljni Ameriki, domači slovenski kapitalist pa ne vidi, da človek s tako plačo danes strada. Tega ne vidi tudi krajevna oblast. Mi pa s svojo udeležbo na sestanku glasno protestirajmo proti takim metodam. Tovariši, na svidenje!

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

LETOS POZOR! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobu 110

Občni zbor zveze rudarjev JSZ

V nedeljo 25. avgusta bo v prostorih krajevne skupine rudarjev v Trbovljah redni letni občni zbor Strokovne zveze rudarjev JSZ. Vse krajevne skupine rudarjev opozarjamo, da zanesljivo pošljejo na občni zbor svoje delegate. Občni zbor tvori v smislu pravil in poslovnika JSZ delegati, ki so bili izvoljeni za centralni občni zbor JSZ. — Odbor.

Hudo napačno je misliti, da se bo socialno vprašanje rešilo samo od sebe. Tu dvakrat velja: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!«

Gorenjskemu delavstvu!

Za nedeljo 25. avgusta organizira krajevna skupina papirničarjev Vevče izlet k Sv. Joštu nad Kranjem. — Ker je to naša stara postojanka in najbolj priljubljena izletna točka kršćansko-socialističnega delavstva, vabi vevška skupina tudi ostale skupine JSZ, posebno iz okolice Kranja in Škofje Loke, da se jim pridružijo. Za sv. mašo bo poskrbljeno. — Papirničarji se bodo odpeljali iz Vevče okrog 6 zjutraj in bodo med 7 in pol 8 na Laborah pri Kranju, odkoder bo skupen odhod k Sv. Joštu.

Delavska

GLASILO PRAVICA
KRŠĆANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon št. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamejstvo mesečno 7 din, letno 70 din.

List urejuje in zanj odgovarja Tone Fajfar v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadružna tiskarna r. z. s. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejso)